

העם

הצצה האטומית

אין סכנה גדולה יותר לשלטון מאשר הזילזול בשכלו הישר של האזרח. כאשר פוצץ השבוע שמעון פרס את פצצתו האטומית (ראה להלן), נפל עצמו במלכודת זה.

לא היתה שום סיבה נראית לעין לפירוק הפתאומי של בנין הכור האטומי בישראל, ראל, כשם שלא היתה שום סיבה להעלמת הפרסום עד כה. הכור הובטח לישראל (ול-שורה של מדינות אחרות) בצורה הפומבית ביותר עוד לפני שלוש שנים. הוא יושלם רק בעוד שנה. השבוע לא קרה, למעשה, מאומה.

וזלת דבר אחד: זהו השבוע האחרון לפני הבחירות להסתדרות.

לפרסום יש רגליים. הפעם עורר יצר הפרסום של שמעון פרסומה, הגבות חריפות אפילו אצל אנשים הקרובים לו. כתב הארץ, עתון שאחר מכתביו הוא שופרו הראשי של פרס: "גייחם את בחירת המועד לגילוי זה לחוש הפרסומה המפוצצת של (פרס)... איש המוסף, לפי שעה, לעמוד ברגל אחת בצמרת המינהלית של המדינה וברגל השנייה בחיים המפלגתיים."

אולם האקרוטיקה הרגלית של מנהל-כשרד הבטחון ומועמד-מפא"י לכנסת הרביעית היתה רק צד אחד של המטבע. הצד השני, החשוב ביותר, מסתכם בשאלה: מה לפרס בעיני האטום?

בניגוד לרושם אשר השלטון מנסה לעורר בישראל, אין לכור האטומי גם הקשר הקלוש ביותר לענייני בטחון. מדוע הוא מסור בישראל בידו בטחונאים מקצועיים — בעוד שארצות-הברית, שכל קיומה בנוי על הנשק הגרעיני, מסרה את ענייניה האטומיים דקא לרשות אזרחית?

אטום בלי אטומאים. פתרון תעלומה זו אופייני לשלטון הקיסרי שהשתרר בישראל. האטום הוא התחביב האישי של דוד בן-גוריון, שאינו מבין בשטח זה יותר מכל אזרח אחר בישראל. כדי להחזיק בידיו את השליטה המוחלטת על ענייני מדע מובהק זה, מסר את הפעולה המעשית בידי משרתו האישי (פרס) ואת המרות הפורמלית בידו מדען שאין לו כל קשר לענייני אטום (פרס) — פיטור-לכמיהא-אורגאניא, ארנסט ברגמן.

התוצאה המדהימה: הפעולה האטומית היעקריית בישראל מוחזקת על-ידי מדעני האטום שלה, ביניהם יואל רקח, עמוס דה שליט ויגאל תלמי (העולם הזה 1127). ביגוי ומשרתיו לא כינסו את ועדת-האטום במשך שנים, לא החיעצו עמה על רכישת הכור, ואף לא הודיעו לה על כל העניין.

פרי הבאזשים של נוהל מועד זה יתגלה רק בעוד שנים. לא יהיה קושי להטיל עליו איפול כבוא העת — באמתלה הבטחונית הרגילה.

עוכרי השמחה. באחירה זו של חשיפות וחששות מוצדקים, לא עוררה הידיעה את השמחה שהיתה ראוייה לה — שמחה שקטה על כי ישראל נמצאת במחנה המדינות המסוגלות לנהל מחקר אטומי, צנוע אך ממשי.

כמו במקרים רבים אחרים, הצליחה קבורת-החצר של ביגוי ליצור מצב בו קשה לאזרחי המדינה לשמוח את שמחתם המוצדקת על הישגי מדינתם, שהם הישגי האומה כולה.

חדע

כרזה ושמה אטום

אזרחים בעלי יומה, שיצליחו לרכוש קרע קטן באיזור החולות של חוף הים המערבי לגניבנה, עשויים לזכות בעוד שנים מספר ברחמים גדולים. כי המקום בו מודקרת עתה מבין החולות רק שלד בטון אחד, עשוי להפוך תוך שנים ספורות לעיר האטומית של ישראל. שלד הבטון היפוך תוך שנה לכור אטומי, סביבו ירוכזו מעבדות מחקר, המעבדות והחוקרים במקום יזוקקו לשירותים. מתקנים אטומיים נוספים, שירכשו אי-פעם על ידי ישראל, יוקמו אף הם לפי התכנית באותו איזור. מי ש ירכוש לו זכוין למסעדה או קיוסק במקום, עשוי להתעשר. "ובניתיים", אמר השבוע אחד מאנשי-המדע העוסקים בבנין הכור, "בניתיים יאכלו החוקרים בכור סנדביצ'ים שיביאו מהבית."

כי חוון העיר האטומית הוא חוון לעתיד

רחוק. הכור האטומי שבנינו הולך וגשלים באיזור, אינו אלא מתקן נסיוני שנועד ל-שמש רק לצרכי מחקר, יבלום את נהירת אנשי המדע הגרעיני בישראל לארצות-בעלות כור-מחקר מעין זה, ונהירת המסתימת כמעט תמיד בהגירה. אולם קסם העצמה הסמוך במונח אטום, והפירסומה הרעשנית שלחיתה את הנחת אבן הפינה לבנין שכמעט מסתיים, יצרו בלב רבים את ההנחה המסור-לפת שכאילו, באמצעות הכור, צעדה ישראל צעד מכריע בדרכה למעמד של מעצמת אטום. קול-ישראל אפילו לא טרח להסביר למאזיניו כי המדובר בכור-מחקר. "אנשים

לא מעטים בארץ שואלים על שום מה התחילו שלטונות ישראל לפרסם אינפורמציה על הפוטנציאל הצבאי האמיתי של לנו... המגלה שיש לנו כור אטומי בארץ." מיהר להקשות הרצל רוזנבלום, עורך ידיעות אחרונות, שנלכד אף הוא, כאזרחים רבים אחרים, בחכת הפירסומה המטעה.

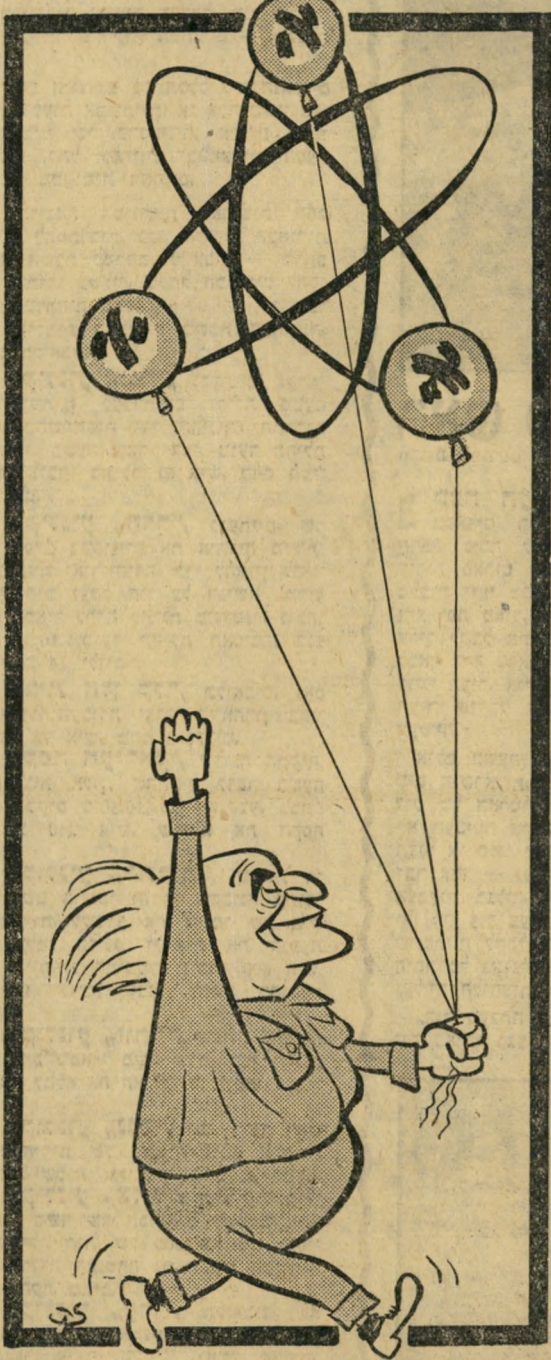
במקום פצצה א-טומית

הכור האטומי שיבנה על חולות גבירובין, לא יגדיל שום פוטנציאל צבאי של ישראל. הוא ישרת את מוסדות המחקר והמדע שלה, הכור, הוא מסוג בריכת-השחיה. ששת מוסדות האורניום המעושר, אותם תקבל ישראל מארצות-הברית ואשר אותם תצטרך להחזיר אחרי ש-האנרגיה שלהם תתנוף, יהיו את הדלק של הכור. הם יהיו תקועים בלוח התלוי מגשר גיד, בעומק של ששה מטרים בתוך ברכה מלאה מים, שעל שמה נקרא הכור.

האנרגיה של הכור תיחצר באמצעות תגרי בת שרשרת. הנויטרונים שיפלטו מהאטומים של מוט אורניום אחד, יתקלו בנויטרונים שיקרינו שאר מוטות האורניום יום המעושר. התנגשות נויטרונים גורמת להתרבותם. האנרגיה שתייצר כתוצאה מתגובת-שרשרת זו, אם תתגבר ללא פיקוח, עשויה להחית התפוצצות אטומית. אולם בכור האטומי קיים סיקוח על מהלך הנויטרונים ועל כמות התרבותם. פיקוח זה נוצר הן על ידי טבילת מוטות האורניום בכריכת-מים, המאיישה את התרבות הנויטרונים והן על ידי יצירת מחיצות בין מוט אורניום אחד למשנהו, כדי למנוע פגיעה הדדית של הנויטרונים זה בזה.

באמצעות תאפיקות מיוחדת אפשר יהיה להעביר את תוצאות המבדקים השונים שיבוצעו בתוך הכור, אל המעבדות המשובכות שיבנו ממערב לכור, בבנין בצורת "ח", שבמרכזו תהיה חצר פתוחה. הבנין יהיה חסר אשכים, יאחרר באמצעות מיווג אויר, יואר באמצעות דלתות הזכוכית ש-פניהן לחצר הפנימית.

רק שתי מדינות בעולם יוצרות אורניום מעושר — ארצות-הברית וברית-המועצות. הן המספקות אותו לבעלות בריתן. אולם כאשר הוא מסופק לצרכי מחקר בלבד, מצמצם פיקוחו של הספק למימדים זעירים. כרגע בו תרצה ישראל להשתמש באורניום שתקבל מארצות-הברית לצרכי תעשייה אטומית, רק אז יוטל הפיקוח המלא של הספק. אלא שעד למועד בו תהיה ישראל מסוגלת לנצל את האנרגיה האטומית לצרכים מעשיים ולא מחקרניים בלבד, אפשר יהיה לנצל את שם האטום לא רק במערכת בחירות אחת.

א-טום

• **ידיעה מפוצצת נוספת שפירסומה יותר לצרכי הבחירות,** בדומה לפירסום הרעשני סביב הכור האטומי הנסיוני: גילוי גורם חיוני העשוי לשנות את סיכויי ההתפתחות של אילת במידה קיצונית.

• **עוד השנה יומיע בפעם הראשונה גוף ערבי לאומי בישראל.** יומי הרעיון, הנאמנים לגמאל עבד אל-נאצר כמגלם הרעיון הלאומי,

בטוחים כי רוב הציבור הערבי במדינה יהיה לצייד. אם תתממש תקוותם זו, דבר הקרוב לוודאי, עשוי המימשל הצבאי לחדול מרדיפותיו נגד הקומוניסטים הערביים. מתוך שיקול כי הלאומנים מסוכנים יותר. הגנת הממשלה על מפגני

מקרי בנצרת באחד במאי, נראית לערבים רבים כסימן למפנה עתיד זה. **תופעת-לזיון אפשרית:** הגוף הלאומי עשוי לכלול במצעו פתרון מעשי להסדר היחסים בין ישראל וארצות ערב, שיהיה כשר בעיני הלאומנים, ליהפך בצורה זו לגוף הערבי ה-

לאומי הראשון במרחב שיעצ בגלוי הצעה כזאת.

• **מסתמן שיתוף-פעולה בין הוואתיקן לבין "אל אזהר".** אחת התוכניות של ה-כנסייה הקתולית, אחרי בחירת ה-אפיפיור יוחנן ה-23, היא לאחד בפעם הראשונה בהיסטוריה בארגון גג את כל הכנסיות המזרחיות, בי-תיווכו של החשמן הארמני אנג'לין יאן, כדי ללחום בחזית הקומוניזם.

במסע זה יתחברו הכנסיות אל מסעו של עבד אל-נאצר, שגייס לציוד את גדולי הדת של האיסלם המרוכזים באוניברסיטה הקהירית.

• **אם הפקדת את כספי בבנק קטן, המשלם לך ריב בית גבוהה על פקדונותך, צפויה לך ירידה בהכנסות.**

לאחר התערבות הבנקים הגדולים, שנאלצו להסחף בתחרות על כספי החוסך בצורות שונות — כגון הבי-סחת פרסים והעלאת שעורי הריבית — דן עתה משרד האוצר באפי-שרות לפרסם צו אשר יקבע גובה-ריבית אחיד לכל הבנקים במדינה. הגובה המכסימאלי המסוער: שבעה אחוז.

• **בצמרת מפלגות המר עומת בהסתדרות, דנים כבר עתה על הצעדים שיש לנקוט בהם, אחרי שיוודעו תוצאות ההצבעה.** הקו המנחה בכל המקרים: הבעת פיקפוק בטהר הבחירות והאשמת מפא"י בשימוש-

לרעה במנגנון הבחירות, כדי להסות את המאזן לסובתה. אולם אין ל-צפות לתוצאה כלשהי מתלונות אלה — לא מצד מפא"י ולא מצד הספ-לנות האחרות.

• **אירועים ממלכתיים נר פח שנת העשור יהפכו ל-**

תופעה של קבע גם בשנים הבאות. צוות העובדים הסכניים של וועדת העשור, שהתמחו באירגון אירועים אלה, עומדים, בתום שנת העשור, להקים חברה פרטית לאירועים, שתנהל סקסים ממלכתיים וציבוריים על בסיס מסחרי.

• **מספר הישראליים הנוסעים לחופשה בחוף-לארץ יגיע השנה לשיא.** בעוד שבשנים האחרונות, היו אלה בעיקר אזרחים בעלי אמצעים או קשרים, או אזרחים מקבלי פיצויים מגרמניה, שנסעו להינפש בארצות חוץ, יהיה זרם הנוסעים השנה מורכב מבעלי הכנסות נמוכות יותר, שינצלו אפשרויות של טיולים מאורגנים מוזלים.

• **מצבם של בעלי-בתים בישראל ישתפר במקצת, בעתיד הקרוב.** קרוב לוודאי שהממשלה תאשר תיקון בפקודות מס חתכנסת, אשר יאפשר לבעלי בתים-להשכרה ליחנות מהורדה גדולה ממסיהם, על-ידי הגדלת הפחת על בניניהם. יהיה זה אחד מסידרת צעדים, המכוונת לעודד בניית בתים להשכרה, על-ידי בעלי-חון פרטיים.